

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Філософський факультет

Кафедра філософії гуманітарних наук

ФІЛОСОФІЯ

**Програма підготовки аспірантів та здобувачів
гуманітарних спеціальностей для складання кандидатського іспиту**

**За редакцією
доктора філософських наук, професора,
академіка НАН України
Л. В. Губерського**

Київ – 2015

Філософія: Програма підготовки аспірантів та здобувачів гуманітарних спеціальностей для складання кандидатського іспиту / За ред. Л.В. Губерського/. – К., 2011.

Автори: д.ф.н., проф. Губерський Л. В. (загальна редакція Програми); д.ф.н., проф. Шашкова Л. О. (розділ 2, теми 2 і 6 у розділі 3, питання на іспит); к.ф.н., доц. Приятельчук А. О. (керівник авторського колективу, вступ, розділ 1, тема 3 у розділі 3, питання на іспит); к.ф.н., доц. Діденко Л. В. (розділ 1, тема 7 у розділі 3); к.ф.н., доц. Іщенко О. М. (розділ 1, тема 4 у розділі 3); к.ф.н., доц. Караульна Н. В. (тема 5 у розділі 3); к.ф.н., доц. Колотило В. В. (тема 1 у розділі 3); к.ф.н., доц. Сайтарли І. А. (розділ 1); к.ф.н., доц. Скалацький В. М. (плани семінарів до 1 розділу); к.ф.н., доц. Товмаш Д. А. (література до 1 розділу); к.ф.н., асист. Власенко Ф. П. (вимоги до написання реферату); к.ф.н., асист. Гончаренко М. М. (вимоги до оформлення реферату); к.ф.н., м.н.с. Левченко Є. В. (література до 1 розділу); к.ф.н., асист. Серова Ю. В. (критерії оцінювання реферату, редагування тексту Програми).

Затверджено вченою радою філософського факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
«30» квітня 2015 року, протокол № 4

	ЗМІСТ
I. ВСТУП	4
II. ПРОГРАМА КУРСУ	5
Розділ 1. Фундаментальність філософії	5
Розділ 2. Філософія як методологічна основа наукового дослідження	11
Розділ 3. Філософські смисли соціально-культурних практик	17
III. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ, ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	28
IV. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ	34

I. ВСТУП

Кандидатський іспит з філософії традиційно у світовій практиці підготовки фахівців найвищої кваліфікації складається всіма науковцями, які претендують на отримання ступеня кандидата наук. Однак, не тільки традиційність, а й інші детермінанти зумовлюють необхідність підвищення рівня філософської підготовки творців дисертаційних робіт.

Зокрема, для проведення ґрунтовного і спеціально значимого наукового дослідження необхідний високий рівень світоглядної культури фахівця. Формування останньої забезпечує філософія, оскільки саме її вивчення дозволяє людині визначитися із витоками масштабності мислення та відносності власного існування у світі.

Водночас філософія функціонує як особлива наукова система. Саме вона, оперуючи категоріальним апаратом найвищого рівня абстрактності, здатна узагальнювати та формулювати найбільш загальні закони розвитку об'єктивної реальності, визначатися зі змістом та ролями суб'єктивних чинників у соціокультурному процесі.

Філософія слугує й потужним методологічним джерелом. Тут, з однієї сторони, філософія є теоретичним обґрунтуванням змісту та характеру функціонування методу, а з іншої філософія є ґрунтовним осмисленням феномену науки, рефлексією засад наукового дослідження та застосування знання для створення програм соціального розвитку суспільства.

І, найголовніше, філософія постає як духовність. Суть філософії як духовності полягає в створенні нею соціальних ідеалів, парадигм особистісного і суспільного прогресу, засад формування креативності в людині.

II. ПРОГРАМА КУРСУ

Розділ 1. Фундаментальність філософії.

Тема 1. Масштабність філософського мислення.

Своєрідність і сучасне тлумачення предмету філософії. Раціональне у філософії. Ірраціональне як ознака своєрідності філософії. Символічні й метафоричні смисли у філософії. Духовно-практична інтенція філософії.

Тема 2. Критичний зміст філософії.

Критичний раціоналізм як філософський напрям. Феноменологічний проект. Критичність в онтології. Структуралізм та оновлена метафізика. Критичність постмодерну.

Тема 3. Буття людини.

Людина як предмет філософської рефлексії. Марксистське та неомарксистське осмислення людського буття. Екзистенціальний вимір людського буття. Філософський зміст психоаналітичної антропології. Уявлення про сутність людини у постмодерністській філософії.

Тема 4. Соціальна філософія.

Феномен соціального. Соціальний процес та його детермінанти. Соціальний антагонізм та «аномія». Основні парадигми суспільного розвитку. Ідеологія і соціальна дійсність.

Тема 5. Комунікативність філософії.

Філософія як акт самопізнання та самовідтворення. Сутність комунікативного повороту у сучасній філософії. Дискурс як філософське явище. Теорія комунікативної дії. Поняття комунікативної спільноти.

Тема 6. Філософське осмислення культури і цивілізації.

Смисловий горизонт класичних визначень культури. Сучасні цивілізаційні парадигми. Культура міжособистісних стосунків: сутність та особливості розвитку. Масова культура, її основні функції. Релігія і культура: особливості зв'язку і взаємодії.

Семінарські заняття.

Тема 1. Філософське мислення: його зміст та специфіка.

1. Історична зміна предмету філософії і «вічність» її проблем.
2. Метафізика і діалектика: два стилі філософського мислення.
3. Альтернативи філософії.

Тема 2. Радикалізм сучасних онтологій.

1. Матеріалізм і ідеалізм у сучасному філософському контексті.
2. Історична доля феноменології.
3. Структуралізм: зміст та трансформації.

Тема 3. Філософська антропологія.

1. Суперечність між філософським і спеціально-науковим розумінням людської істоти.
2. Осмислення людського буття у посткласичній та некласичній філософії.
3. Український контекст філософської антропології.

Тема 4. Суспільство як предмет соціальної філософії.

1. Поняття «спільнота», «суспільство», «соціум» у контексті сучасної філософії.
2. Джерела, спрямованість та межі суспільного розвитку.
3. Сучасні соціально-філософські теорії суспільства.

Тема 5. Комунікативна філософія.

1. Співвідношення понять «комунікація», «комунікативність філософії» і «комунікативна філософія».
2. Поняття дискурсу: його філософський зміст.
3. Масова комунікація і її соціальне значення.

Тема 6. Сучасна філософія культури.

1. Розуміння підходів до інтерпретації культур.
2. Кроскультурні процеси та їх філософське витлумачення.
3. Співвідношення регресу і прогресу у сучасній культурі.

Рекомендована література:

1. Бодрийяр Ж. Порядок симулякрів; Тело или кладбище знаков // Символический обмен и смерть. – М.: Добросвет, 2000.
2. Булатов М. О. Філософський словник. – К.: Стилос, 2009.
3. Буслінський В. А., П. І. Скрипка. Основи філософських знань: підруч. – Л., 2004.
4. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: социология XXI века. – М.: Логос, 2004.
5. Валлерстайн И. После либерализма. – М.: Едиториал УРСС, 2003.
6. Гадамер Г.-Г. Язык и понимание // Актуальность прекрасного. – М.: Искусство, 1991.
7. Гатальська С. М. Філософія культури: навч. посіб. – К.: Либідь, 2005.
8. Гейзинга Й. Природа і значення гри як явища культури. Гра й змагання як чинники формування культури. Ігровий елемент сучасної культури // Homo Ludens. – К.: Основи, 1994.
9. Глюксманн А. Философия ненависти. – М.: АСТ, 2006.
10. Головка Б. А. Філософська антропологія: навч. посіб. – К., 1997.
11. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз. – К.: Знання України, 2002.
12. Гусев В. І. Вступ до метафізики: навч. посіб. – К.: Либідь, 2004.
13. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. – М.: Дом интеллектуальной книги, 1999.
14. Декарт Р. Метафізичні розмисли. – К.: Юніверс, 2000.

15. Делёз Ж. Симулякр и античная философия // Логика смысла. – М.: Раритет, 1998.
16. Делёз Ж., Гваттари Ф. Анти-Эдип. Капитализм и шизофрения. – Екатеринбург. «Фактория», 2007.
17. Енциклопедія постмодернізму / за ред.: Ч. Вінквіста, В. Тейлора. – К.: Основи, 2003.
18. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: підруч. – К.: Лібра, 1999.
19. Ильенков Э. В. Античная диалектика как форма мысли // Философия и культура. – М.: Политиздат, 1991.
20. История современной зарубежной философии: компаративистский подход / Отв. ред. М. А. Корнеев. – Санкт-Петербург, 1997.
21. Історія філософії: підруч. / за ред. В. І. Ярошовця. – К.: Київський університет, 2010.
22. Кант І. Критика чистого розуму. – К.: Юніверс, 2000.
23. Леви-Стросс К. Структурная антропология. – М.: Академический проект, 2008.
24. Липовецки Ж. Эра пустоты. Эссе о современном индивидуализме. – СПб.: Владимир Даль, 2001.
25. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. – М.: Издательство АСТ, 2002.
26. Мерло-Понті М. Тіло як вираження та мовлення // Феноменологія сприйняття. – К.: Український Центр духовної культури, 2001.
27. Миронов В. В. Философия: учеб. – М.: КноРус, 1998.
28. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс. – М.: ООО “Издательство АСТ”, 2003.
29. Парсонс Т. Социальная система // О социальных системах. – М., 2002.
30. Райх В. Психология масс и фашизм. – М.: АСТ, 2004.
31. Рикер П. Сам як інший. – К.: Дух і Літера, 2002.
32. Ружмон Д. Любов і західна культура. – Л.: Літопис, 2001.

33. Сартр Ж. П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии. – М.: Республика, 2002.
34. Слотердаjk П. Критика цинічного розуму. – К.: Тандем, 2002.
35. Тоффлер Э., Тоффлер Х. Революционное богатство: как оно будет создано и как оно изменит нашу жизнь. – М.: Профиздат, 2008.
36. Філософія як історія філософії: підруч. / за ред. В. І. Ярошовця. – К.: Центр навч. літ-ри, 2010.
37. Філософія: навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. – К.: Вікар, 2010.
38. Філософія: природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / за ред. Г. І. Волинки. – К.: Каравела, 2009.
39. Філософія: світ людини: Курс лекцій / В. Табачковський, М. Булатов, Н. Хамітов. – К.: Либідь, 2004.
40. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. – К.: Знання, 2009.
41. Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми / В.І. Шинкарук, В.Г. Табачковський, Г. І. Шалашенко, Є. І. Андрос, Г. П. Коваadlo. – К.: Педагогічна думка, 2000.
42. Філософський енциклопедичний словник НАНУ; Ін-тут філософ. ім. Г. С. Сковороди; Ред. кол.: В. І. Шинкарук, Є. К. Бистрицький, М. О. Булатов та ін. – К.: Абрис, 2002.
43. Філософський словник соціальних термінів / за ред. Андрущенко В.П. – К.-Х.: Р.Н.Ф., 2005.
44. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности. – Х.: Фолио, 2000.
45. Фромм Э. Революция надежды. – СПб.: Ювента, 1999.
46. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці. – К.: Основи, 1998.
47. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию. – Москва: АСТ, 2006.
48. Фукуяма Ф. Сильное государство. Управление и мировой порядок в XXI веке. – М.: АСТ, 2006.

49. Хайдеггер М. Послесловие к работе «Что такое метафизика?» // *Время и бытие*. – М.: Республика, 1993.
50. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: АСТ, 2005.
51. Шелер М. Положение человека в Космосе // *Избранные произведения*. – М.: Гнозис, 1994.
52. Элиас Н. О процессе цивилизации. Социогенетические и психогенетические исследования: в 2-х т. – М.; СПб.: Университетская книга, 2001.
53. Яковенко Б. В. Что такое философия? // *Мощь философии*. – СПб.: Наука, 2000.
54. Ярошовець В. І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму: підруч. – К.: Київський університет, 2008.

Розділ 2. Філософія як методологічна основа наукового дослідження

Тема 1. Філософське осмислення феномена науки.

Філософські аспекти осмислення науки: наука як система знання, пізнавальна діяльність, соціальний інститут. Наука як соціальний та історичний феномен. Проблема співвідношення філософії та науки. Наука в системі техногенної цивілізації. Проблема цінностей в науковому пізнанні. Поняття етосу науки.

Тема 2. Філософські засади науки.

Філософські засади сучасної наукової картини світу. Ідеали і норми наукового дослідження. Структура і методи емпіричного й теоретичного дослідження. Класична і неklasична епістемологія: переосмислення епістемологічних категорій. Наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності: класична, неklasична та постнеklasична наука.

Тема 3. Філософська рефлексія методологічних засад наукового дослідження.

Загальнонаукові методологічні принципи як вимоги до наукової теорії. Поняття системності та комплексності дослідження. Методологічні концепції історичного напрямку філософії науки. Синергетика як загальнонаукова методологія дослідження. Міждисциплінарний і трансдисциплінарний вимір методології.

Тема 4. Філософські проблеми гуманітарного знання.

Особливості гуманітарного знання і пізнання. Специфіка теоретичного знання в гуманітарній сфері. Методологічні концепції структуралізму і постструктуралізму. Методологічна програма герменевтики. Методологічний потенціал феноменології.

Тема 5. Філософські проблеми соціальних наук.

Соціальна теорія пізнання та соціальна епістемологія. Особливості соціальних теорій. Проблема методу в соціальному пізнанні. Соціальне прогнозування та соціальний конструктивізм. Комунікативна парадигма у соціальному пізнанні.

Семінарські заняття.

Тема 1. Наука як предмет філософського осмислення.

1. Багатовимірність феномена науки і багатоаспектність його філософського осмислення.
2. Наука як сутнісне явище Нового часу.
3. Наука в системі техногенної цивілізації.
4. Етичні проблеми науки.

Тема 2. Філософські засади науки.

1. Глобальні наукові революції та зміна типів наукової раціональності.
2. Зміна філософських засад науки при переході від класичної до некласичної та постнекласичної науки.
3. Проблема істини в науковому пізнанні.
4. Аксиологічний вимір науки.

Тема 3. Методологія наукового дослідження.

1. Принципи пізнання і пізнавальні процедури.
2. Методологічна роль парадигми і дослідницької програми у теоретичному пізнанні.
3. Системний підхід та синергетична парадигма як методології пізнання.

4. Пізнання природничо-наукове і соціально-гуманітарне: єдність і відмінність методологічних засад.

Тема 4. Філософія гуманітарного знання.

1. Структуралізм і постструктуралізм як методологічні програми гуманітарного знання.
2. Герменевтика: філософські та епістемологічні смисли інтерпретації.
3. Методологічний потенціал феноменології у гуманітарному пізнанні.
4. Парадигма діалогічності у філософії гуманітарного знання.

Тема 5. Філософія соціального пізнання.

1. Особливості соціальних теорій та проблема критеріїв їх перевірки.
2. Формування ціннісного підходу в соціальному пізнанні.
3. Комунікативна сутність соціального пізнання.
4. Міждисциплінарна методологія у соціально-гуманітарних дослідженнях.

Рекомендована література

1. Апель К.-О. Трансформація філософії / К.-О. Апель. – М.: Логос, 2001.
2. Бахтин М. М. К методологии гуманитарных наук / М. М. Бахтин // Эстетика словесного творчества. – 2-е изд. – М.: Искусство, 1986.
3. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций / НАН Украины; Институт социологии. – К., 2002.
4. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: Медиум, 1995.

5. Вебер М. «Объективность» социально-научного и социально-политического познания / М.Вебер // Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. – С. 348 – 415.
6. Вебер М. Наука как призвание и как профессия / М. Вебер // Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. – С. 707 – 735.
7. Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ / Ю. Габермас // Єрмоленко А. Комунікативна практична філософія: Підручник. – К.: Лібра, 1999. – С. 287 – 324.
8. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики / Х.-Г. Гадамер. – М.: Прогресс, 1988.
9. Гайденко П. П. Научная рациональность и философский разум / П. П. Гайденко. – М.: Прогресс-Традиция, 2003.
10. Губерський Л. В. Сучасна філософія гуманітарного знання: парадигми і дискурси / Л. В. Губерський // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2006. – № 8. – С. 5 – 11.
11. Добронравова І. С. Синергетика: становлення нелінійного мислення / І. С. Добронравова. – К.: Лыбидь, 1990.
12. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки: підручник для вищ. навч. закладів / І. Добронравова, Л. Сидоренко; КНУТШ. – К.: Київський університет, 2008.
13. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія / А. М. Єрмоленко. – К.: Лібра, 1999.
14. Князева Е. Н. Синергетика как новое мировидение: диалог с И. Пригожиным / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов // Вопросы философии. – 1992. – № 12. – С. 3 – 20.
15. Конструктивистский подход в эпистемологии и науках о человеке / Отв. ред. В. А. Лекторский. – М.: «Канон» РООИ «Реабилитация», 2009.
16. Кун Т. Структура научных революций / Т. Кун. – М.: Прогресс, 1977.

17. Лакатос И. История науки и ее рациональные реконструкции / И. Лакатос // Структура и развитие науки (Из Бостонских исследований по философии науки). – М., 1978. – С. 203 – 269.
18. Лаудан Л. Наука и ценности / Л. Лаудан // Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учебная хрестоматия. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Логос, 1996. – С. 295 – 342.
19. Лекторский В. А. Эпистемология классическая и неклассическая / В. А. Лекторский. – М.: УРСС, 2001.
20. Луман Н. Глобализация мирового общества: как следует системно понимать современное общество // Социология на пороге XXI века: Новые направления исследований. – М.: Канон-Пресс, 1999. – С. 312 – 319.
21. Махлин В. Л. Философия гуманитарных наук / В. Л. Махлин // Философия науки. Методология и история конкретных наук. – М.: Канон РООН Реабилитация, 2007. – С. 194 – 220.
22. Микешина Л. А. Философия познания. Проблемы эпистемологии гуманитарного знания / Л. А. Микешина. – Глава 8, 9. – М.: Прогресс-Традиция, 2009.
23. Никифоров А. Л. Философия науки: история и методология (учебное пособие) / А. Л. Никифоров. – М.: Дом интеллектуальной книги, 1998.
24. Новая философская энциклопедия: В 4 т. / [Ин-т философии РАН, Нац. общ.-научн. фонд; Научно- ред. совет: предс. В. С. Степин]. – М.: Мысль, 2000, 2001.
25. Попович М. В. Раціональність і виміри людського буття / М. В. Попович. – К.: Сфера, 1997.
26. Поппер К. Логика и рост научного знания: избранные работы / К. Поппер. – М.: Прогресс, 1983.
27. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс. – 2-е изд. – М.: Эдиториал УРСС, 2000.

28. Розин В. М. Природа и особенности гуманитарного познания и науки / В. М. Розин // Наука глазами гуманитария / Отв. ред. В. А. Лекторский. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. – С. 59 – 93.
29. Розин В. М. Типы и дискурсы научного мышления / В. М. Розин. – М.: Эдиториал УРСС, 2000.
30. Степин В. С. Теоретическое знание: Структура, историческая эволюция. / В. С. Степин. – М.: Прогресс-Традиция, 2000.
31. Степин В. С., Горохов В. Г., Розов М. А. Философия науки и техники: Учебное пособие. – М.: Гардарики, 1996.
32. Фарман И. П. Коммуникативная парадигма в социальном познании // Наука глазами гуманитария / Отв. ред. В. А. Лекторский. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. – С. 229 – 261.
33. Философия и интеграция современного социально-гуманитарного знания (материалы «круглого стола») // Вопросы философии. – 2004. – № 7. – С. 3 – 21.
34. Фуко М. Слова и вещи: Археология гуманитарных наук / М. Фуко. – Санкт-Петербург: Academia, 1994.

Розділ 3. Філософські смисли соціально-культурних практик.

Тема 1. Філософія історії.

Предмет та основні функції філософії історії. Співвідношення природного і соціального у суспільно-історичному процесі. Суб'єкт та рушійні сили історії. Взаємозумовленість у розвитку суспільства. Основні підходи до виміру історичного процесу.

Рекомендована література:

1. Арон Р. Введение в философию истории: Эссе о границах исторической объективности. – Ч. 3: Человек и история // Философия и общество. – 1997. – № 2.

2. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія / В. Лях (упоряд.). – К.: Либідь, 1996.
3. Бердяев Н. А. Смысл истории. – М.: Мысль, 1990.
4. Бойченко І. В. Філософія історії: підруч. – К.: Знання, 2000.
5. Вільчинський Ю. Філософія історії: теорія взаємопроникнення часу і вічності. – К.: Поліграфкнига, 2009.
6. Дильтей В. Введение в науки о духе // Зарубежная эстетика и теория литературы XIX – XX вв.: Тракты, статьи, эссе / Г.К. Косиков (сост., общ. ред.). – М.: Издательство Московского Университета, 1987.
7. Коллінгвуд Р. Дж. Ідея історії: 3 лекціями 1926 – 1928 рр. – К.: Основи, 1996.
8. Культурологія. XX век: Антологія. – М.: Юрист, 1995.
9. Кун Т. Структура научных революций. – М.: Прогресс, 1977.
10. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. – М.: Ин-т экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 1998.
11. Маркс К. До критики політичної економії. – К., 1935.
12. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 р. // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – Т. 42.
13. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс. – М.: ООО “Издательство АСТ”, 2003.
14. Поппер К. Злиденність історизму. – К.: Абрис, 1994.
15. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії: Скорочена версія томів VII- X Д.Ч. Сомервелла. – К.: Основи, 1995.
16. Тофлер Е. Третя хвиля // Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія. – К.: Либідь, 1996.
17. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. – М.: АСТ; Ермак, 2007.
18. Хабермас Ю. А. О субъекте истории. Краткое замечание по поводу ложных альтернатив // Философия истории: антология: учеб. пособ. – М.: Аспект-Пресс, 1995.

19. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: АСТ, 2005.
20. Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории: в 2 т. – М.: Мысль, 1998.
21. Ясперс К. Смысл и назначение истории: Мыслители XX в. – М.: Политиздат, 1991.
22. Ящук Т. І. Філософія історії: курс лекцій: навч. посіб. – К.: Либідь, 2004.

Тема 2. Філософські засади соціальної теорії.

Концепції інформаційного суспільства та суспільства знань. Концептуальне осмислення сучасного суспільства як суспільства ризику. Теорії соціальних систем. Теорія суспільства як комунікації. Глобалізаційні процеси в сучасному суспільстві: сутність, особливості та перспективи. Соціальна синергетика: огляд позицій.

Рекомендована література:

1. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. – К., 2002.
2. Бек У. Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирно-политическая экономия. – М.: Прогресс-Традиция, 2007.
3. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну. – М.: Прогресс-Традиция, 2000.
4. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию. – М.: Прогресс-Традиция, 2001.
5. Бехманн Г. Современное общество. Общество риска, информационное общество, общество знаний. – М.: Логос, 2010.
6. Бурдые П. Социология политики. – М.: Socio-Logos, 1993.
7. Бурдые П. Практичний глузд. – К.: Український Центр духовної культури, 2003.

8. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: методологічні аспекти. – К.: Либідь, 2006.
9. Гидденс Э. Ускользящий мир: как глобализация меняет нашу жизнь. – М.: Весь мир, 2004.
10. Глобализация: конфликт или диалог цивилизаций / Под ред. Т.Т. Тимофеева. – М.: Проспект, 2002.
11. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз. – К.: Знання України, 2002.
12. Луман Н. Глобализация мирового общества: как следует системно понимать современное общество // Социология на пороге XXI века: новые направления исследований. – М.: Канон-Пресс, 1999. – С. 312 – 319.
13. Луман Н. Общество как социальная система. – М.: Логос, 2004.
14. Луман Н. Социальные системы. – М.: Наука, 2007.
15. Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире / П. Бергер, С. Хантингтон. – М.: Аспект Пресс, 2004.
16. Парсонс Т. О построении теории социальных систем // Система современных обществ. – М.: Аспект Пресс, 1998. – С. 207 – 268.
17. Синергетическая парадигма. Социальная синергетика. – М.: 2009.
18. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. – М.: Аспект Пресс, 2004.
19. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек. – М.: АСТ; Ермак, 2007.
20. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции. – М.: АСТ, 2004.
21. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: АСТ, 2005.
22. Штомпка П. Социология социальных изменений. – М.: Аспект Пресс, 1996.

Тема 3. Філософія економіки.

Об'єкт, предмет та структура філософії економіки. Основні філософсько-економічні категорії. Сутність феномену власності. Виробництво: сутність, сенс та ціннісний зміст. Бізнес як соціальний проект і реальність сучасного суспільно-історичного процесу.

Рекомендована література:

1. Беккер Г.С. Человеческое поведение: экономический подход: избранные труды по экономической теории. – М.: ГУВШЭ, 2003.
2. Булгаков С. Н. Философия хозяйства: Социологическое наследие. – М.: Наука, 1990.
3. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. – К.: Основи, 1998.
4. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. – К.: Ін-т екон. та прогноз. НАНУ, 2009.
5. Ильин В. В. Философия богатства: человек в мире денег. – К.: Знание Украины, 2005.
6. Иноземцев В. Л. Пределы «догоняющего» развития. – М.: Экономика, 2000.
7. Козловски П. Принципы этической экономии. – СПб.: Экономическая школа, 1999.
8. Коттер Дж.П. Лидерство Мацуситы: Уроки выдающегося предпринимателя XX века. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004.
9. Кремень В. Г., Табачник Д. В., Ткаченко В. М. Україна: альтернативи поступу. Критика історичного досвіду. – К.: ARC-UKRAINE, 1996.
10. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. – К.: Парапан, 2003.
11. Маркс К. Капітал. – т. 1-4 // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – 2-ге вид. – К.: Держ. вид-во політ. літ. УРСР, 1963 – Т. 23 – 26.
12. Матвієнко В. П., Матвієнко П.В. Філософсько-економічні погляди. – К.: Наукова думка, 2003.

13. Мизес Л. Человеческая деятельность: Трактат по экономической теории. – М.: Экономика, 2000.
14. Нордстрем А. Келл, Риддерстрале Йонас. Бизнес в стиле фанк. Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2003.
15. Осипов Ю. М. Очерки философии хозяйства. – М.: Инфра, 2000.
16. Портер М. Конкуренция. – СПб., М., К.: Вильямс, 2000.
17. Рольф Йенсен. Общество мечты как грядущий сдвигот информации к воображению преобразит ваш бизнес. – Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004.
18. Тоффлер Х., Тоффлер Э. Революционное богатство: как оно будет создано и как оно изменит нашу жизнь. – М.: Профиздат, 2008.
19. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию. – Москва: АСТ, 2006.
20. Хайек Фридрих А. фон. Познание, конкуренция и свобода: антология сочинений. – СПб: Пневма, 1999.

Тема 4. Філософія політики.

Філософія політики та її предмет. Основні категорії філософсько-політичного знання. Аксіологічно-світоглядні принципи легітимності політики. Природа та джерела влади: системно-функціональний контекст взаємозв'язку, взаємодії. Свобода і рівність, справедливість і демократія в політичному житті суспільства.

Рекомендована література:

1. Алексеева Т. А. Нужна ли философия политике? – М.: Эдиториал УРСС, 2000.
2. Вебер М. Політика як покликання і професія // Політологія: Хрестоматія: навч. посіб. / За ред. В. І. Полуріз. – К.: Альтерпрес, 2004.

3. Власть: очерки современной политической философии Запада / Под ред. В. В. Мшвениерадзе. – М.: Наука, 1989.
4. Гаєвський Б. А. Філософія політики: навч. посіб. – К.: Вища школа, 2005.
5. Гобозов И. А. Философия политики – М.: ТЕИС, 2002.
6. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світогляд. аналіз. – К.: Знання України, 2002.
7. Демидов А. И. Учение о политике: философские основания. Монография. – М.: Издательство Норма, 2001.
8. Дугин А. Г. Философия политики. – М.: Аркогея, 2004.
9. Канетті Е. Маса і влада. – К.: Видавничий дім «Альтернатива», 2001.
10. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Избранные труды. – М.: Весь мир, 1997.
11. Панарин А. С. Философия политики: учеб. пособ. для вузов. – М.: Новая школа, 1996.
12. Поздняков Э. А. Философия политики. В 2-ч. – М.: Прогресс, Культура, 1994.
13. Райх В. Психология масс и фашизм. – М.: АСТ, 2004.
14. Сучасна політична філософія: Антологія. – К.: Основи, 1998.
15. Тофлер Е. Нова парадигма влади: Знання, багатство й сила. – Х.: Акта, 2003.
16. Філософія політики: Короткий енциклопедичний словник / Л. В. Губерський (кер. ред. кол.), В. П. Андрущенко (авт.-упоряд.). – К.: Знання України, 2002.
17. Філософія політики: підруч. / Л. В. Губерський (кер. ред. кол.), В. П. Андрущенко (кер. авт.-упоряд.). – К.: Знання України, 2003.
18. Філософія політики: Хрестоматія: У 4 т. / Л. В. Губерський (ред.кол.), В. П. Андрущенко (авт.-упоряд.). – К.: Знання України, 2003.
19. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці. – К.: Основи, 1998.

20. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность: Московские лекции и интервью. – М.: АО «КАМИ», Academia, 1995.

Тема 5. Філософія права.

Філософія права, її предмет та основні функції. Природне право: сутність та особливості прояву. Основні характеристики позитивного права. Держава як умова здійснення права у соціальному просторі. Громадянське суспільство: правовий і політичний виміри. Право і мораль: особливості взаємозв'язку.

Рекомендована література:

1. Алексеев С.С. Философия права: История и современность. Проблемы. Тенденции. Перспективы. – М.: Ноорма, 1999.
2. Баумайстер А.О. Філософія права: навч. посіб. для студ. вищ. навч. – К.: Київський університет, 2010.
3. Бачинін В.А., Панов М.І. Філософія права. – К.: Ін Юре, 2003.
4. Гегель Г.В.Ф. Философия права. – М.: Мысль, 1990.
5. Гьофе О. Розум і право: складові інтеркультурного правового дискурсу. – К.: Альтерпрес, 2003.
6. Жоль К.К. Философия и социология права: учеб. пособ. – К.: Юрінком Інтер, 2000.
7. Ильин И. Общее учение о праве и государстве. – М.: АТС, 2006.
8. Кант И. Критика чистого разума. Метафизика нравов. – СПб.: Наука, 1998.
9. Кузнецов В.І. Філософія права. Історія та сучасність: навч. посіб. – К.: ПЦ «Фоліант», 2003.
10. Малахов В.П. Основы философии права: учеб. пособ. для вузов. – М.: Академический проект, 2005.
11. Нерсесянц В.С. Философия права. – М.: Норма, 1999.
12. Радбрух Г. Філософія права. – К.: Тандем, 2006.

13. Рикер П. Справедливое. – М.: «Гнозис, Логос», 2005.
14. Циппеліус Р. Філософія права: підруч. – К.: Тандем, 2000.
15. Філософія права: підруч. / О.Г. Данільян, Л.Д. Байрачна та ін. – Х.: Прапор, 2005.
16. Філософія права: навч. посіб. / За ред. М.В. Костицького, Б.Ф. Чміля. – К.: Юрінком Інтер, 2000.

Тема 6. Філософські проблеми психології.

Взаємозв'язок філософії і психології в культурно-історичному контексті. Філософські засади психологічних концепцій. Психофізіологічна проблема в сучасній філософії та психології. Глобальний еволюціонізм і проблема історичності психіки. Сутність і особливості психологічного знання. Маніпулювання свідомістю і технології впливу на психіку. Методологічні проблеми психологічного дослідження. Етичний вимір розв'язання психологічних проблем.

Рекомендована література:

1. Андерсон Дж. Р. Когнитивная психология. – СПб.; М.; Нижний Новгород; Воронеж; Ростов-на-Дону; Екатеринбург; Самара; К.; Х.; Минск, Питер, 2002.
2. Аткинсон Р. Л., Аткинсон Р. С., Смит Э. Е., Бем Д. Дж. Введение в психологию. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007.
3. Витгенштейн Л. Заметки о философии психологии: Философия: Т. 1 / Под ред. Анашвили В. В. – М., 2001.
4. Выготский Л. С. Психология развития человека. – М.: Смысл, 2005.
5. Зинченко В. П. Размышления о душе и ее воспитании // «Вопросы философии». – 2002. – № 2, №3.
6. Леонтьев А. Н. Философия психологии. – М., 1994.

7. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики. – СПб.: ЕВРАЗИЯ, 1997.
8. Налимов В. В. Возможно ли учение о человеке в единой теории знания? // Человек в системе наук. – М., 1989.
9. Панок В. Г. До питання про методологічні основи практичної психології // Актуальні проблеми психології: наук. зап. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К.: Нора-Друк, 2001. – Вип. 21. – С. 215 – 225.
10. Пенроуз Р. Тени разума: в поисках науки о сознании. – М., Ижевск.: Институт компьютерных исследований, 2005.
11. Пиаже Ж. Психология интеллекта. – СПб., 2004.
12. Прист С. Теория сознания. – М.: Идея-Пресс, 2000.
13. Психология и новые идеалы научности: материалы «круглого стола» // Вопросы философии. – 1993. – № 5. – С. 3 – 42.
14. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології: досвід особистісної центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату: навч.-метод. Посіб. – К.: Ніка-Центр, 2003.
15. Робинсон Д. Н. Интеллектуальная история психологи. – М., 2005.
16. Стевенсон Л. Десять теорий о природе человека. – М., 2004.
17. Хант Г. О природе сознания. – М., 2004.
18. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность: учеб. пособ. – СПб.: Питер, 2003.
19. Хомская Е. Д. О методологических проблемах современной психологии // Вопросы психологии. – 1997. – № 3. – С. 112 – 125.

Тема 7. Філософія мови.

Філософія мови: предмет, категорії та лінгво-функції. Основи термінотворення: філософські аспекти. Феномен тексту: загальна

характеристика. Основи витлумачення: інтерпретація та переклад. Концепт мовної гри.

Рекомендована література:

1. Автономова Н. Познание и перевод. Опыты философии языка. – М.: РОССПЭН, 2008.
2. Аристотель. Категории // Сочинения: В 4 т. – Т. 2. – М.: Мысль, 1978.
3. Барт Р. Избранные работы: семиотика, поэтика. – М.: Прогресс, 1994.
4. Бархударов Л. С. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории перевода. – М.: Международные отношения, 1975.
5. Безлепкин Н. И. Философия языка в России. К истории русской лингвофилософии. – СПб.: Искусство-СПБ, 2002.
6. Богачов А. Л. Філософська герменевтика: навч. посіб. – К.: Видавництво «Курс», 2006.
7. Вітгенштейн Л. Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995.
8. Влахов С. Непереводимое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980.
9. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. – М.: Искусство, 1991.
10. Гумбольдт фон В. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1984.
11. Д'яков А. С. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. – К.: Вид. дім «KM Academia», 2000.
12. Канделаки Т. Л. Семантика и мотивированность терминов. – М.: Наука, 1977.
13. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии: вопросы теории и методики. – М.: Изд-во АН СССР, 1961.
14. Никитина С. Е. Семантический анализ языка науки: на материале лингвистики. – М.: Книжный дом ЛИБРОКОМ, 2010.

15. Новое в зарубежной лингвистике: Вып.17. Теория речевых актов. – М.: Прогресс, 1986.
16. Проблемы структурной лингвистики 1967. – М.: Наука, 1968.
17. Руднев В. П. Словарь культуры XX века: ключевые понятия и тексты. – М.: Аграф, 1997.
18. Руднев В. Философия языка и семиотика безумия. Избранные работы. – М.: Территория будущего, 2010.
19. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. – М.: Прогресс, 1993.
20. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: терминологическая деятельность. – М.: УРСС Эдиториал, 2005.
21. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002.
22. Юрченко В. С. Философия языка и философия языкознания. Лингвофилософские очерки. – М.: ЛКИ, 2008.

III. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ, ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Теми рефератів

1. Предмет і задачі методології історії.
2. Специфічність історичних законів.
3. Історичний і соціальний час.
4. Цілепокладання в історії.
5. Особливості структури історичної науки.
6. Спрямованість історичного процесу.
7. Гносеологічні проблеми історичного пізнання.
8. Поняття суб'єкта історичного процесу.
9. Історичний факт як єдність емпіричного і теоретичного.
10. Проблема розуміння в історичній науці й філософії.
11. Категоріальна структура історичного знання.
12. Співвідношення філософських і історичних категорій.
13. Необхідність і випадковість в історії.
14. Проблема об'єктивності в історичній науці.
15. Історична свідомість особи: сутність, тенденції розвитку.
16. Співвідношення можливого й дійсного в історії.
17. Добро і зло в історичному процесі.
18. Метод моделювання історичного процесу.
19. Історичні знання в прогнозуванні майбутнього.
20. Історіософські погляди українських філософів.
21. Суспільство як предмет філософського аналізу.
22. Особливості філософського осмислення суспільно-історичного процесу.
23. Суспільний ідеал і соціальна дійсність.
24. Соціальна структура суспільства.
25. Майбутнє суспільства в сучасних соціальних проектах.
26. Теорія соціальних систем: Т. Парсонс і Н. Луман.
27. Концептуальні моделі індустріального, постіндустріального та інформаційного суспільства.
28. Концептуальне осмислення сучасного суспільства як суспільства знань.
29. Концептуальне осмислення сучасного суспільства як суспільства ризику.
30. Концепції «соціальної дії» та «комунікативної дії» в соціальній філософії.
31. Глобалізаційні процеси в сучасному суспільстві та їх філософське осмислення.
32. Критика теорії класової боротьби і сучасні теорії «соціального конфлікту» та революції.
33. Роль прогнозування в регулюванні суспільних процесів.
34. Діалог та взаємодія культур і цивілізацій у сучасному світі.
35. Проблема істини і методу в сучасному соціальному пізнанні.
36. Потенціал комунікативної філософії в осмисленні суспільних процесів.
37. Теорія суспільних цінностей та її інтерпретації.
38. Синергетична парадигма та її можливості в осмисленні суспільства.
39. Методологія ситуативних досліджень у соціальному пізнанні.
40. Міждисциплінарні методології у соціально-гуманітарних дослідженнях.

41. Поняття філософії економіки та її сутність.
42. Структура філософії економіки.
43. Поняття «робота» і «праця»: філософсько-економічний вимір.
44. Власність як філософсько-економічна категорія.
45. Категоріальне означення поняття «матеріальне виробництво».
46. Філософське та політекономічне тлумачення поняття «капітал».
47. Соціальний капітал: сутність, структура та основні функції.
48. Поняття бізнесу в економічних науках і філософії.
49. Бізнес як гра.
50. Філософія бізнесу як основа розв'язання соціальних суперечностей.
51. Місце і роль почуттів у бізнесовій діяльності.
52. Віра і довіра – основа бізнес-процесу.
53. Конкуренція як пізнання.
54. Соціально-економічне планування як явище господарського порядку.
55. Культура міжособистісних стосунків і бізнес.
56. Лідер підприємницько-комерційної діяльності: соціально-моральний портрет.
57. Основні економічні ідеології.
58. Політика і бізнес.
59. Соціальна справедливість і бізнес.
60. Індивідуально-креативна спрямованість економічної діяльності людини.
61. Філософія політики в системі наук про суспільство.
62. Місце філософії політики в політичному житті.
63. Філософія політики та політична філософія: методологічні особливості.
64. Філософія політики та її категоріальний апарат.
65. Поняття «політичне» та його межі.
66. Структурність та рівні політичного життя.
67. Політична система та політична організація суспільства: їх взаємозв'язок.
68. Сучасне розуміння влади та її прояви в суспільстві.
69. Філософія влади: сучасні концепції та підходи.
70. Психоаналітичні теорії про феномен влади.
71. Політична антропологія про зміст і сутність влади.
72. Легальність і легітимність влади в сучасному суспільстві.
73. Політика і влада в інформаційному суспільстві.
74. Філософія політики й ідеологія.
75. Гуманістичне осмислення природи Homo Politicus.
76. Homo Politicus у світі ілюзій та символів.
77. Політик як знакова особистість.
78. Політика і мораль: основні суперечності.
79. Спільне благо та егоїстичний інтерес: проблема співвідношення.
80. Основні підходи до розуміння соціальної справедливості.
81. Соціально-історична природа права.
82. Правове, моральне та наукове усвідомлення дійсності.
83. Сутність, зміст та форми права.
84. Джерела правових норм.
85. Природне право, його сутність та особливості.
86. Правові відносини, їх зміст та форми.
87. Право, як чинник соціалізації особистості.
88. Класифікація (типологія) правових відносин.

89. Позитивне право: сутність і структура.
90. Інтерес і позитивне право.
91. Право і воля.
92. Принципи рівності та справедливості у праві.
93. Філософія та методологія права.
94. Держава і право.
95. Правові системи, їх розвиток і функціонування.
96. Абстрактне і конкретне у праві.
97. Право як реалізація свободи.
98. Сутність та особливості сучасної правової ідеології.
99. Філософські проблеми права.
100. Філософія права як культура.
101. Філософські проблеми психології як предмет дослідження.
102. Взаємозв'язок філософії і психології в історичному контексті.
103. Філософські засади психологічних концепцій.
104. Психофізіологічна проблема в сучасній філософії та психології.
105. Філософська проблема свідомості в контексті психологічних теорій.
106. Осмислення поняття «психічного» в історії філософії та історії психології.
107. Розуміння природи та сутності людини.
108. Глобальний еволюціонізм і проблема історичності психіки.
109. Співвідношення мотивації і діяльності: науковий і філософський виміри.
110. Етичні засади психологічного дослідження.
111. Маніпулювання свідомістю і технології впливу на психіку.
112. Міждисциплінарні дослідження в психології: методологічні засади.
113. Психологія в системі когнітивних наук.
114. Структурованість свідомості: нейрофізіологічний та психологічний аспекти.
115. Методологічні проблеми сучасної психології.
116. Сучасна психологія в її теоретичному і практичному вимірах.
117. Осмислення єдності духовного і фізичного у філософській та науковій традиціях.
118. Ціннісний підхід у науково-психологічному дослідженні.
119. Осмислення феномену несвідомого у філософських та психологічних дослідженнях.
120. Проблема штучного інтелекту у міждисциплінарному вимірі.
121. Феномен мовної гри.
122. Філософські виміри етнолінгвістики.
123. Психоаналітичні візії художнього тексту.
124. Підтексти авторської казки.
125. Філософія поезії.
126. Мова та мовлення: моделювання смислів.
127. Феномен метафори у термінотворенні.
128. Художнє мислення: від задуму до реалізації.
129. Текст: автор, читач та персонажі.
130. Філологія та лінгвістика: умови можливості.
131. Постмодерна література: образ міста.
132. Квест: його мета та наслідки.
133. Феномен білінгвізму.
134. Мова: суржик vs діалект.

135. Інтерпретація: герменевтичне коло.
136. Структуралістські теорії мови: глобалізаційний контекст.
137. Основи перекладу: правила, норми, новації.
138. Мова свідомості.
139. Мовні кліше: межі застосовності.
140. Культуровкорінення нецензурної лексики.

Вимоги до написання реферату

Кожен аспірант / здобувач, відповідно до «Положення про порядок проведення кандидатських іспитів», має надати реферативну роботу з обраної філософської теми, на основі спеціально підібраних джерел, самостійно проведеного дослідження, яке б засвідчувало відповідний рівень філософської культури та вміння здійснення наукового дослідження.

Тему реферату аспірант / здобувач обирає зі списку орієнтованих тем, що додається або формулює сам, узгодивши її з викладачем філософії.

Загальні вимоги до реферативної роботи:

- чіткість та логічна послідовність матеріалу;
- переконливість аргументації;
- стислість і точність формулювань;
- обсяг реферату має містити 24 сторінки комп'ютерного тексту, надрукованого через 1,5 інтервали, 14 – пунктним шрифтом Times New Roman на стандартному аркуші А 4;
- текст роботи друкувати, дотримуючись розмірів полів (лівий – 30 мм, верхній і нижній – 20 мм, правий – 10 мм).

Структура реферату:

- титульний аркуш за зразком, що додається;
- зміст;
- вступ із зазначенням актуальності теми, мети та завдань, об'єкта, предмета, елементів новизни дослідження;
- основна частина (розділи та підрозділи);
- висновки;
- список використаних джерел.

Для перевірки реферат подають на кафедру філософії гуманітарних наук (232 ауд.) не пізніше як за місяць до складання кандидатського іспиту.

Зразок оформлення титульної сторінки реферативної роботи:

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ГУМАНІТАРНИХ НАУК**

РЕФЕРАТ

до складання кандидатського іспиту з філософії на тему:
«Структурованість свідомості:
нейрофізіологічний та психологічний аспекти»

Аспіранта / здобувача I року навчання
Спеціальності 27.00.06
Кафедри реклами та зв'язків з
громадськістю
Інституту журналістики
Іванова Петра Олексійовича

Науковий керівник
к.філ.н., доц., Шабліовський В.Є.

КИЇВ - 2011

Критерії оцінювання реферату

Реферат рецензується викладачами кафедри та оцінюється відповідно на «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Оцінка «відмінно» виставляється, коли послідовно, повно і ґрунтовно розкрито зміст обраної теми; здійснено творчий, самостійний аналіз і виклад проблемних питань; використано як філософські, так і загальнонаукові методи дослідження; здійснено аналіз філософських першоджерел та іншої літератури; обґрунтовано зв'язок теми реферату з науковою проблемою аспіранта / здобувача.

Оцінка «добре» передбачає: повне і самостійне висвітлення теми; демонстрацію обізнаності автора з філософською та загальнонауковою методологією; аналіз філософських джерел та іншої літератури; обґрунтування зв'язку теми реферату з науковою проблемою аспіранта / здобувача.

Оцінка «задовільно» виставляється, коли в рефераті не дотримано вище перерахованих вимог.

Оцінка «незадовільно» виставляється якщо: зміст теми не розкрито; текст реферату містить плагіат з інших інформаційних джерел та дає підстави стверджувати про відсутність у автора необхідного рівня філософських знань; відсутній зв'язок теми реферату з науковою проблемою аспіранта / здобувача.

Підсумкова оцінка з кандидатського іспиту з філософії виставляється, враховуючи оцінку, що отримана за реферат.

IV. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Своєрідність і сучасне тлумачення предмету філософії.
2. Співвідношення раціонального й ірраціонального у філософії.
3. Символічні й метафоричні смисли у філософії.
4. Духовно-практична інтенція філософії.
5. Критичний раціоналізм, як філософський напрям.
6. Феноменологія як протипага «психологізмові» і альтернатива «натуралізмові».
7. Критичність в онтології: від «Критичної філософії І. Канта» до «Критичної онтології Н. Гартмана».
8. Структуралізм та оновлена метафізика.
9. Критичність постмодерну.
10. Людина як предмет філософської рефлексії.
11. Марксистське та неомарксистське осмислення людського буття.
12. Екзистенціальний вимір людського буття.
13. Філософський зміст психоаналітичної антропології.
14. Уявлення про сутність людини у постмодерністській філософії.
15. Феномен соціального.
16. Соціальний процес та його детермінанти.
17. Соціальний антагонізм та «аномія».
18. Основні парадигми суспільного розвитку.
19. Ідеологія і соціальна дійсність.
20. Філософія як акт самопізнання та самовідтворення.
21. Сутність комунікативного повороту у сучасній філософії.
22. Дискурс як філософське явище.
23. Теорія комунікативної дії.
24. Смысловий горизонт класичних визначень культури.
25. Сучасні цивілізаційні парадигми.
26. Культура міжособистісних стосунків: сутність та особливості розвитку.
27. Масова культура, її основні функції.
28. Проблема співвідношення філософії та науки.
29. Наука в системі техногенної цивілізації.
30. Проблема цінностей в науковому пізнанні. Поняття етосу науки.
31. Категоріальні засади наукової картини світу.
32. Ідеали і норми наукового дослідження.
33. Структура і методи емпіричного й теоретичного дослідження.
34. Наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності.
35. Загальнонаукові методологічні принципи як вимоги до наукової теорії.
36. Поняття системності та комплексності дослідження.
37. Синергетика як загальнонаукова методологія дослідження.
38. Міждисциплінарний і трансдисциплінарний вимір методології.
39. Особливості гуманітарного знання і пізнання.
40. Методологічна програма герменевтики.
41. Методологічний потенціал феноменології.

42. Соціальна теорія пізнання та соціальна епістемологія.
43. Проблема методу в соціальному пізнанні.
44. Соціальне прогнозування та соціальний конструктивізм.
45. Комунікативна парадигма у соціальному пізнанні.

Економічний ф-т, МЕВ, МБ

46. Об'єкт, предмет та структура філософії економіки.
47. Основні філософсько-економічні категорії.
48. Сутність феномену власності.
49. Виробництво: сутність, сенс та ціннісний зміст.
50. Критичний зміст сучасної філософії капіталу.
51. Бізнес як соціальний проект і реальність суспільно-історичного процесу.

Історики, МВ

46. Філософія історії її предмет основні функції.
47. Співвідношення природного і соціального у суспільно-історичному процесі.
48. Суб'єкт та рушійні сили історії.
49. Витоки, сенс і спрямованість історичного процесу.
50. Взаємообумовленість свободи, випадковості і необхідності у русі суспільства.
51. Основні підходи до виміру історичного процесу.

Інститут журналістики

46. Джерела, спрямованість та межі суспільного розвитку.
47. Сучасні соціально-філософські теорії суспільства.
48. Кроскультурні процеси та їх філософське витлумачення.
49. Співвідношення понять «комунікація», «комунікативність філософії» і «комунікативна філософія».
50. Соціальні смисли масової комунікації.

Факультет соціології

46. Концепції інформаційного суспільства та суспільства знань.
47. Концептуальне осмислення сучасного суспільства як суспільства ризику.
48. Теорія суспільства як комунікації.
49. Глобалізаційні процеси в сучасному суспільстві: сутність, особливості та перспективи.
50. Соціальна синергетика: огляд позицій.

Факультет психології

46. Взаємозв'язок філософії і психології в культурно-історичному процесі.
47. Філософські засади психологічних концепцій.
48. Психофізична проблема в сучасній філософії та психології.
49. Глобальний еволюціонізм і проблема історичності психіки.
50. Сутність і особливості психологічного знання.
51. Етичний вимір розв'язання психологічних проблем.

Юридичний ф-т, МП

46. Філософія права, її предмет та основні функції.
47. Природне право: сутність та особливості прояву.
48. Основні характеристики позитивного права.
49. Держава як умова здійснення права у соціальному просторі.
50. Громадянське суспільство: правовий і політичний виміри.
51. Право і мораль: особливості взаємозв'язку.

Ін-т журналістики, МІ

46. Політика як вид соціальної діяльності та об'єкт філософського аналізу.
47. Основні категорії філософсько-політичного знання.
48. Аксиологічно-світоглядні принципи легітимності політики.
49. Природа та джерела влади.
50. Політика і влада в інформаційному суспільстві.
51. Свобода і рівність, справедливість і демократія в політичному житті суспільства.

Інститут філології

46. Філософія мови: предмет, категорії та лінгво-функції.
47. Основи термінотворення: філософські аспекти.
48. Феномен тексту: загальна характеристика.
49. Основні витлумачення: інтерпретація та переклад.
50. Концепт мовної гри.
51. Принципи та структура мовленнєвих актів.